

Tänane hommik tundus Danielile üks halvemaid. Selle tegelikku tähendust mõistis ta alles hiljem. Pea kumises ja kingad pitsitasid jalas, nagu oleksid numbri võrra väiksemaks jäänud.

Ta kissitas silmi.

Marlene Dietrich astus uksest sisse, nagu ust ei olekski ja tema ümber laiuks tohutu avarus. Ta ei aeglustanud sammu ega painutanud end üle läve astudes. Ta samm oli ühtlane, pea uljalt püsti. Ta ei muutnud poosi ka siis, kui Danieli ees peatus. Siis vidutas ta vaid silmi ja heitis Danielile kõrgete kulmukaarte alt looritatud pilgu:

„Te tahtsite minuga kohtuda,“ lausus tuttav madal hääl.

Daniel tundis kohmetust ja naeratas veidi rumalalt.

Marlene ei naeratanud vastu. Ainult jälgis teda oma udusel ja ometi peibutaval pilgul. Ta oli laitmatu elegantsiga riietatud tumedasse kostüümi nagu Billy Wilderi filmis „Witness for the Prosecution“.

„Ma olen näinud teid nii filmis „Destry Rides Again” kui „Der Blaue Engelis”,” alustas Daniel kobamisi.

„Kus ma teile rohkem meeldisin?” küsis Marlene inkvisiitorliku rahu ja külmusega.

„Vist... hoopis „Nürnbergi protsessis”.”

„Te ei taha ometi praegu kohtuprotsessis osaleda...” kergitas Marlene juba niigi kõrgeid kulme, „või meeldivad teile vanemad naised? Nürnbergi protsessis mängisin ma natsikindrali leske.”

Nüüd märkas Daniel, et need kulmud olid nahale joonistatud ja päris kulmud ilmselt lihtsalt raseeritud.

Seda polnud ta kinolinal või filmiprojektsioonis varem märganud. Sellegipoolest oli Marlene nägu kaunilt skulptuurne ja tema silmavaade kobralikult hüpnootiseeriv.

„Te meeldisite mulle... juba „Moroccos”,” tunnistas Daniel.

„Õige vastus, noormees. Komplimentidega ei tasu kunagi kitsi olla,” vastas Marlene endiselt madalal jäisel toonil, „me võime teiega kohe Marokosse siirduda ja ma võin teile isegi laulda.”

Ta viipas Danielile käega ja heitis siis pilgu üle õla, justkui midagi oodates.

Ruum täitus punakast loojanguvalgusest. Neid haaras endasse kõrb oma lõputu horisoni, ritsikate mängu ja kaamelite häälightsustega.

Siis aga jäigastus pilt ja õhku kangastus justkui lõkkesuitsust vormitud kiri:

Kas läheme edasi järgmisele level'ile? Kõik makseviisid on teretulnud!

Daniel võttis virtuaalreaalsuse prillid peast ja hõõrus meeleskohti. Siis lasi ta kätel lauale langeda. Nahk oli neil kortsus ja sooniline. Kätekreemil oli sama püsiv mõju kui rahvuspüha ilutulestikul. Sätendas korra ja kustus.

Noormees, oli Marlene öelnud. Daniel mühatas ja vaatas veel kord Elüüsiumi pakkumist, mis oleks pidanud tekitama temasuguses mänedžeris meeldivat erutust nagu kõik, millel on raha lõhn.

Meie juhatus on valinud teie kliendi Robert Randi meie kaasaegsete iidolite virtuaalreaalsuse programmi Elüüsium.com kandidaadiks. Kui seni on saavutanud tohutu populaarsuse, peaaegu uuestisünni meie VR ajaloolised figuurid ja vanad filmitähed, siis nüüd avaneb ainulaadne võimalus ka praegustele, veel elavatele näitlejatele, sportlastele, muusikutele. See on interaktiivne virtuaalreaalsus, kus fännid saavad oma iidolitega personaalselt suhelda.

Kui palju vahtu, mõtles Daniel.

Ilukõnet lõpuni lugemata kirjutas ta:

– *Mis on täpsemalt teie pakkumine?*

– *100 000 ettemaksu pluss protsent, ilmus ekraanile kiire vastus.*

Müügimees oli stiili vahetanud.

– *Mida mu klient peaks tegema?*

– *See kõik on imelihtne ega võta palju aega. Me salvestame ruumilised kujundid – 3D trajektoolid, teie kliendi liikumise, kõne, žestid, käitumismaneerid. Valime välja parimad duublid, lisame neurovõrgud, masinõppe... ühesõnaga tehisintellekti.*

Danielile meeldis Elüüsium. Marlene Dietrich mõjus ju peaaegu ehtsana. Muusika, palmid, valgus ja varjud olid nagu möödunud sajandil, tollastes filmides. Ainult Marlene Dietrich ei vaadanud oma looritatud pilgul mitte Gary Cooperit uhkes Prantsuse Võõrleegioni mundris, vaid teda, Danieli. *Kas ma saaksin endale selleks puhuks selga ka samasuguse heleda mundri*, kahtles Daniel.

Ta liigutas sõrmi klaviatuuril.

– *Kas see pole mu kliendile ohtlik või kompromiteeriv?*

– *Meie ei näe selles mingit ohtu. Saidil on suur menu.*

Daniel kujutas ette Robertit Marlene Dietrichi asemel. Ainult palmid ja muusika tuli välja vahetada.

Marlenet temast ei saa, mõtles ta. Ehk siis juba Gary Cooper koduperenaiste ja -meeste, kõikide sübariitide ja töötute aina kasvavale armeele, kellel pole oma vaba ajaga midagi peale hakata.

– *Saatke mulle detailne pakkumine. Me kaalume teie projekti*, kirjutas Daniel ja lülitas Elüüsiumi chat'i välja.

Ma tean, et varsti juhtub midagi hirmsat, sest ammu pole midagi toimunud, mõtles Ester. Ta uskus ajaloolist seaduspära ja statistikat. Alati oli ju veel olemas juhus, kuid see ei kummutanud statistika üldaluseid. Ester teadis, et igas koolis on kedagi tulistatud, mürgitatud, vaeseomaks pekstud. Või on tundmatu viirus või bakter põhjustanud kellegi äkksurma. Mõnikord sellest räägiti, paisutati lugu suuremaks, teinekord mätsiti vahejuhtum kinni. Press ei suutnud iga õnnetuse vastu huvi tunda. Ka neid tuli müüa, huvitavaks teha. Või hoopis kõheldust tekitavaid detaile vähendada, fakte neutraliseerida, tagamaadesse mitte tungides. Olenes asjaoludest.

Halba tähelepanu ei vajanud ükski kool. Ester oskas õnnetuse lõhna ära tunda, märgata näiliselt märkamatu id asju nagu laste liikumiskiirus, trobikondade teke, ülemeelikus, üksikute tagakiusatute sissepoole pööratud pilk.

Ta ei eksinud sündmuse lähenemises peaaegu kunagi. Õhk koolis muutus siis kuidagi tiineks, vaatamata korrapärasele õhujahutusele. Või oli see tema enda murelik aimus, mis lõpuks täitus. *Ei, minu mõtted või hirmud ei mõjuta kedagi*, otsustas Ester. Ta lihtsalt kanaldas kollektiivset alateadvust, pinget tõusu või langust.

Ester oleks tahtnud sellest rääkida. Ta oli väsinud kikivarvul kõndimast kartuses midagi valesti teha või öelda, eksida poliitilise korrektsuse vastu.

Ta kuulis ka nüüd, tänaval käies, oma telefonis hoiatavat signaali, et on kogemata astunud jalgratturite rajale. Ja kohe riivaski teda mööduv elektrimootoriga tõukeratas. Kui hea, et GPS sellest varem märku andis ja satelliidid teda hoolikalt kontrollisid. Kõik jälgisid kõike ja kõiki, aga ometi tundus Estrile, et tal pole millestki täit ülevaadet. Sügavuti minekuks polnud kellelgi enam aega ega soovi. Elu toimus horisontaalsel tasandil. Kõik käis elektroonilise meedia kaudu ja sa ei teadnud kunagi, kes sulle vastas, kas lapsevanem, tema esindaja, turvatöötaja või koduabiline.

Telefon piiksatas uuesti. Oli saabunud trahviteade rattateele kõrvalekaldumise eest.

Ester ohkas.

Kuigi õpetajatel ei kõlvanud enam isegi mitte ohata. Nad pidid olema entusiastlikult neutraalsed. Nad ei teadnud enam midagi oma õpilastest ega nende kodudest, ainult niipalju, kui oli kirjas elektroonilises ankeedis, mille oli kokku luuletanud üks lapse isadest või emadest, nende lapsehoidja, pressiesindaja või hoopis laps ise. Mõnel lapsel olid ikka veel nii isa kui ema. Vanaaegne traditsiooniline perekond. Kuid oli ka nii kahe isa, kahe ema kui üksikvanemate lapsi anonüümse DNA-ga. Tähtis oli elu. Elu võimalikkus siin maailmas ja mitte kuskil mujal. Ükskõik kuidas tekitatud elu oli ometi erakordne võimalus.

Ester põikas kitsale pargiteele. Selle liivast ja tolmust sillutis oli vihmast läbi imbunud ega sobinud ei mootoriga ega mootorita sõidukitele: niisiis ei

ohustanud see tee jalakäijaid, tegi vaid kingad poriseks. Kuid kingaviks oli odavam kui trahv.

Ester hingas sügavalt sisse. Siin lõhnas lillede ja tolmu järele. Ta silmitses õitsvat põõsast ja lootis sealt leida mõnda mesilast kui õnne märki. Kuid nägi põõsa taga vaid rohelises kaitserüüs pargitöötajat, kes tõstukil seistes tolmutas õitsvat põõsast suure oranži harjaga.

Peaasi, et õitseb, mõtles Ester ja kiirendas sammu. Kodurahu ootas ees.

Ester keeras vanaaegse võtmega korteriukse lukust lahti ja sisenes stiliseeritud antiikmaailma.

Vanavara keskel ilutses uus sohva Madame Recamier, millel sai istudes lamada. See oli ampiirstiilis uus toode, ainult palju ergonomilisem kui vanad *chaise lounge*-tüüpi sohvad. Vedrude asemel olid seal kiud, mis su keharaskusele täpselt kohanesid, sentimeetri kaupa. Kuid lamaskleda ei olnud ikkagi mugav.

Ester keeras end ühtepidi ja siis jälle teistpidi. Madame Recamier võttis kohe tema kehavormi, toetas lülisammast ja isegi abaluud. Ometi tundis Ester end ikka ebamugavalt. Kõik oli liiga pehme, kuigi elu oli nähtamatult jäik.

Ester kohendas ürpi tagumiku all ja mõtles äkki tahtmatult suurele soojale käele, mis tema nahka õrnalt silitada võiks. Kuid seda ei olnud tal kuskilt võtta, kõikjal pakuti vaid tehisevahendeid, mis ei tekitanud kunagi sama efekti. Virtuaalne ürp pakkus küll

aistingu kallistusest, kuid inimlik puudutus oli paljude *lockdown*'ide ja epideemiate ajal kaduma läinud. Kõik oli asendatud. Näis, nagu elaks kogu maailm asendusel.

Estri mees oli talle juba ammu asenduse leidnud. Ester aga ei tahtnud asendusmeestega tegeleda. Vististi leiutati aina uusi viiruseid, mis levisid vaid inimlikul kokkupuutel – et õitseks kunstliigeste ja seksnukkude äri. Ja polnudki eriti kellegagi kokku puutuda. Ester oli salamisi käinud pimekohtingutel, suhelnud portaalides, millest ta muidugi oma kolleegidele ei rääkinud. Sest pedagoogiline maailm oli seksi ja selle asendusrevolutsiooni suhtes konservatiivne.

Nii istuski Ester oma uuel Madame Recamier' lamamissohval ja vajutas nupule, et see tema all veidi soojemaks läheks. Ta vaatas kunstpuuhalgudele oma antiikses kaminas, mis kunagi tema elutuba soojaks ei kütnud. Riiulitelt vaatasid talle vastu läbiloetud paberraamatud ajaloo suurkujudest, tema vaikivatest vanadest sõpradest.

Neil ei olnud nutitelefone, arvuteid, andureid, sotsiaalvõrgustikku, kohtinguportaale... ja ometi ei tundnud Ester end privilegeerituna. Ta oleks võib-olla kõikide moodsate mugavuste asemel soovinud endale ühte härrassõpra, ühte tõelist kaaslast, kes teda kuulaks, ehk isegi armastaks.

Ester lasi valgusel tumeneda ja peeglitel tuh-muda. Ta lootis ikka, et kuskil on veel säilinud tema lapsepõlve maailma esteetika, moraal ja kombed.

Ta arvas, et ühel päeval jalutab talle vastu keegi, kes tunneb ta ära, jagab tema unistusi, soove ja mõtteid.

Iga päevaga jäi lootust vähemaks ja kaasaegne maailm näis väikeste märkamatu sammudega kaugenevat, justkui hõljudes üle lava temast eemale nagu ühes vene rahvatantsuetenduses, mida ta oli näinud. Naeratavad tüdrukud, rätid peas, libisesid pikas reas kardina taha. Täpsemini libistasid end, aga nii, et jalgade liigutusi polnud märgata. Kas Ester oli lihtsalt libisenud või end samuti ise libistanud? Või koguni libastunud?

Ta oli jäänud lavakardina taha vanade raamatute, filmide ja vinüülide maailma, tahtmata sealt väljuda.

Kool hoidis teda ravis, ajalootunnid stimuleerisid ühiskonnaelus osalema. Ometi tundis ta end paremini antiikmööbli keskel, vanade portreemaalide pilkude all.

Ta ei teadnud päris täpselt, kunas ja kuidas see oli juhtunud. Kas see oli tema teadlik valik või ta lihtsalt järgis seda esteetikat, mida pakkus ajaloo rikkus? Kui suure pandeemia ajal polnud võimalik ühiskondlikus elus normaalselt osaleda, sai seda ometi teha interneti vahendusel. Valida ajastu, mida uurida ja külastada päriselu asemel.

Ta oli nii pikalt süüvinud aristokraatliku maailma vaimuella, selle keerulistesse etiketireeglitesse ja hiljem tärkava kodanliku maailma individualismi, et polnud oma teekonnal veel päriselt massiühiskonda jõudnud.

Ta polnud tükk aega mõistnud, et nendel eelmistel põlvkondadel polnudki järeltulijaid.

Ta oli oma vanamoelises rafineerituses üksi.

Tom ootas, kuni turvamees ukse avas. Ta ei tohtinud astuda üksinda ühtegi sammu ega vajutada ühelegi nupule. Ei saanud isegi autouust paotada. Mitte nagu paljud teised ta klassikaaslased. Ometi oli ta uhke oma isa üle, keda võis näha reklaamides, projitseerituna majaseintel, teleriseriaalides, filmides, telefonis. Igal pool.

Tal oli hea meel, et tal olid isa nina ja juuksevärv ning profiilis olid nad päris sarnased. Kui lõug ette suruda ja juuksed otsa eest tagasi kammida. Kuid Tomi juuksed olid allumatud. Kui neist kamm läbi lükata, tõusid nad kohe püsti ja olid alati igas suunas turris. Tom oli kord isa vannitoas endale pudelitest kõiksugu vedelikke pähe lasknud, aga juuksed hoidsid endiselt turri ja muutusid kivikõvaks.

Kõik tuleb aastatega, oli isa öelnud. Juuksed vajuvad rohkem peadligi, kui sa soovid. Ta oli isegi Tomi tutistanud. Tomile meeldis väga, kui isa teda tutistas või üldse puudutas. Varem sai ta isa kätt sagedamini tunda. Nüüd, suuremana, ei puudutanud teda enam keegi, sest kehaline kontakt võõraste vahel ei olnud viisakas. Seda peeti pealetükkivaks või seksuaalselt

ahistavaks, kuigi Tomil puudus siinkohal asjast täpsem ülevaade. Ainult teoreetilised teadmised.

Autoaknast libises mööda reklaampannoo: teleseeria reklaam – tema isa nägu.

Robert Rand, tuntud mees, kuulus isa, populaarne näitleja, lahe kuju, tšiller, stonks... – tavatsesid teised öelda. Kas isa oli kunagi olnud sama väike ja tähtsusetu kui Tom? Ilmselt mitte kunagi. Tom oleks tahtnud isa varem kohata, kui ta veel väike oli. Siis oleksid nad ehk teineteist mõistnud, paremini läbi saanud. Nüüd ei olnud isal Tomi jaoks aega. Teda vajasisid paljud teised ja Tom pidi seda fakti lihtsalt aktsepteerima. Tomi isa kuulus rahvale, aga kellele kuulus Tom? Ometi oli isa teda tahtnud. Kunagi ehk, aga kas ikka veel? *Võibolla on isa sinus pettunud, pirises Tomi kõrvas muremõtte sääsk. Pettunud, sest sa pole nii tugev, enesekindel, vaimukas?* jätkas nähtamatu tiivuline. *Ära virise, tegutse, memmekas!* Aga Tom teadis, et ta ei saa olla memmekas, sest mingit memmetal enam polnud. *Viriseja*, parastas sääsk. Tom oleks tahtnud pihustada kõrva sääsetõrjet, aga ta teadis, et nähtamatuid sääski pole võimalik tappa.

Ta vaatas pahuralt oma turvameest, kes ehk polnudki päris inimene. Oli lihtsalt „Sinisõdurite” arvuti-mängust välja astunud. See, kes tulevahetusel ikka surma sai.

Sõiduk lähenes kodule. Maja ees seisis mingi paarike ja uudistas nende elamist. Nad heitsid uudishimulikke

pilke ka mööduva auto poole. „Jälle külastajad,” nähvas turvamees ja avas puldiga garaaživärava. Tume autoaken paistis ainult ühelt poolt läbi. Tom nägi kõiki, aga teda ei nähtud.

Viimasel ajal luusis päris palju tüüpe nende maja ümber. Isa oli pahane, et nende aadress Star Mapi kaudu välja selgitati. „Luusigu pealegi Marilyn Monroe, Albert Einsteini või mõne teise surnu maja ümber, aga jätku elavad rahule,” oli isa öelnud. Einsteini relatiivsusteoorias Tom teadis, ta oli sellest lugenud teaduse lühiajaloo. Teooria on vigane, aga kõik on ikka suhteline, väitis keegi veebikommentaaris. *Kes see Marilyn Monroe aga ikkagi täpselt oli?*

Garaažiuks sulgus nende järel vaikselt sahalal. Nüüd tuli jälle oodata, kuni turvamees nupule vajutab ja ukse avab.

Tom astus garaažiuksest tuppa ja mõistis kohe, et isa pole kodus. Majas põlesid vaid tavalised ohutustuled.

Tom lonkis trepist üles ja pani virtuaalprillid pähe. Ta sisenes kodugalaktikasse ja trükkis Elüüsiumi portaalis sisse Marilyn Monroe nime.

Tõesti väga kena tips, mõtles Tom, silmitsedes Marilyn Monroed Niagara kose taustal. Juuksed oli tal imelikult kammitud ja kleit väga ümber. Kosk mühises ja vesi ta selja taga vahutas peaaegu hirmutavalt.

„Tere,” ütles Marilyn lahkelt naeratades, „Kas pole vaimustav seista sellele loodusjõule nii lähedal.” Ta ajas huuled torru ja puhus tuult matkides: „Uuuuuu!” Siis väristas õlgu ja kattis kätega rinnaesise.